

**УДК**

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ СТАБІЛІЗАЦІЇ  
БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

*Зоря С. П., к.е.н., ст. викладач, Полтавська державна аграрна академія*

*Досліджено стан та особливості функціонування банківської системи в сучасних умовах. Узагальнено теоретичну базу тематики наукового дослідження. Проведено аналіз діяльності учасників ринку, зокрема показники капіталізації банківської системи, визначено частку іноземного капіталу та високоліквідних активів. Здійснено аналіз ресурсної бази та результативності банківської діяльності, визначено кредитні рейтинги довгострокових позичальників. Визначено основні фактори впливу на прибутковість банків, збільшення обсягів безготівкових розрахунків, відновлення довіри населення до банківської системи України, підвищення рівня фінансової грамотності нормотроча діяльність, а також заходів грошово-кредитної політики в контексті пріоритетних напрямів стабілізації банківської діяльності.*

*Consisting and features of functioning of the banking system is investigational of modern terms. Generalized theoretical base of subject of scientific research. The analysis of activity of market participants is conducted, in particular indexes of capitalization of the banking system, certainly stake of foreign capital and vysokolikvidnykh assets. The analysis of resource base and effectiveness of bank activity is carried out, certainly credit ratings of long-term borrowers. Certainly basic factors of influence on profitability of banks, increase of volumes of non-cash settlements, proceeding in the trust of population, to the banking system to Ukraine, increase of level of financial literacy normotrovcha activity, and also measures of monetary policy in the context of priority directions stabilizing of bank activity.*

**Постановка проблеми.** Стабільна і надійна банківська система – обов’язкова умова стійкості фінансового сектору та підтримки економічного розвитку держави. В контексті банківської діяльності будь-якої країни світу, ключовими завжди залишаються питання стабільності, прогнозованості й ефективності. Зміни, що відбуваються в економіці України, кардинально впливають на напрями і темпи розвитку банківської системи, яка набуває ознак динамічності та конкурентоспроможності. У сучасних умовах питання досягнення ефективності банківської діяльності – задача, яку намагаються вирішувати державні органи, банки та комерційні організації.

Актуальність обраної тематики дослідження полягає в тому, що банківська система є не лише важливим елементом економіки сучасної держави, але і значним чином впливає на життєдіяльність всього суспільства, є його кровоносною судиною. Банківська система забезпечуючи акумуляцію вільних грошових ресурсів та їх раціональне розміщення, в свою чергу є механізмом перерозподілу грошових активів фінансового сектору економіки, виступає важливим елементом розрахунково-платіжного механізму господарської системи України. Незважаючи на негативні прогнози що до настання другої хвилі світової кризи, яка може негативним чином вплинути як на всю економіку країни в цілому, так і банківську систему зокрема, пошук та запровадження на практиці перспективних напрямів стабілізації банківської діяльності дасть можливість нівелювати негативними факторами впливу.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженню категорії «банки», «банківська діяльність», а також проблемам забезпечення ефективності функціонування банківської системи загалом, присвячено низку наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених і практиків. Зокрема, мова йде про таких вчених-науковців, як О. Барановський, І. Бланк, А. Загородній, А. Мороз, М. Савлук, С. Юрій, Ф. Валенсія, А. Попов, К. Іглтон та ін.

Проте, не прогнозовані зміни фінансової системи, загострення кризових явищ, негативні зміни в секторі валютного ринку України, свідчать про необхідність пошуку нових пріоритетних напрямів стабілізації банківської діяльності, що є складовою фінансового ринку та безпосередньо впливає на рівень безпеки держави, її здатності самостійно управляти власною економікою.

**Постановка завдання.** Мета даної статті полягає в аналізі сучасного стану банківської системи України та пошуку перспективних напрямів стабілізації банківської діяльності в контексті подолання впливу негативних чинників фінансового сектору.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Тенденції глобального ринку банківських послуг, що намітилися останнім часом, досить істотно вплинули на поточний стан банківського сектору України. Так, станом на кінець 2013 р. ліцензію Національного банку України на здійснення банківських операцій мають 180 банків, з них 1 банк має ліцензію санаційного банку.

Про достатній рівень капіталізації банківської системи свідчать наступні дані: за 2013 р. балансовий капітал банків збільшився на 23,3 млрд. грн, та склав 192,6 млрд. грн. Регулятивний капітал збільшився на 26,7 млрд. грн, і склав майже 205,0 млрд. грн. Частка капіталу в пасивах банківської системи складає 15,1 %, а коефіцієнт достатності (адекватності) регулятивного капіталу становить 18,3 % при рекомендованому значенні не менше 10 % [1].

Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків станом на кінець 2013 р. складає 34,0 %, що на 5,5 % менше ніж на початок року [7]. Таким чином, у 2013 р. збільшення капіталізації українських банків здійснювалось переважно за рахунок українських інвесторів, хоча частка іноземного капіталу в банківській системі залишається суттєвою.

В 2013 р. продовжувався процес зростання банківських активів. За даний період їх розмір збільшився на 150,9 млрд. грн (або на 13,4 %) до

1 278,1 млрд. грн. Кредитний портфель банків України за цей період виріс на 96,1 млрд. грн (або на 11,8 %) і склав 911,4 млрд. грн (в 2012 р. кредитний портфель зменшився на 1,2 %). Кредити, надані суб'єктам господарювання, збільшились на 89,6 млрд. грн. (14,7 %) до 698,8 млрд. грн, фізичним особам – на 6,0 млрд. грн до 167,8 млрд. грн (на 3,7 %) [1].

В 2013 р. зобов'язання банків збільшились на 127,6 млрд. грн. і склали 1 085,5 млрд. грн [1]. За минулий рік суттєво збільшились залишки як на рахунках приватних клієнтів, так і на рахунках корпоративних клієнтів. Доцільно зазначити, що суб'єкти господарювання, головним чином збільшили залишки на рахунках до вимоги, в той час як фізичні особи переважно збільшували залишки на строкових депозитах, що в першу чергу свідчать про збільшення обсягів безготівкових розрахунків та відновлення довіри населення до банківської системи України.

В контексті аналізу стану банківської діяльності, важливе значення мають фінансові результати (рис. 1).

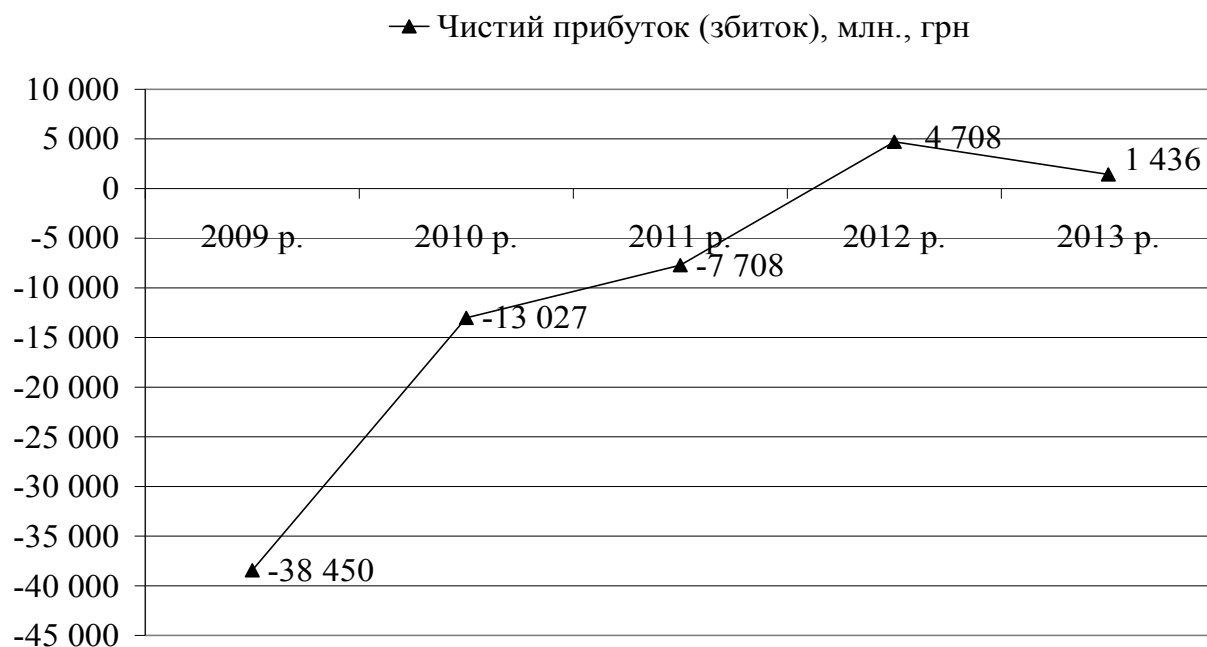


Рис. 1. Динаміка фінансового результату банківської діяльності за 2009-2013 рр., млн., грн [7]

Так, за 2013 р. доходи банківської системи склали 168,9 млрд. грн, витрати – 150,4 млрд. грн, прибуток – 1,4 млрд. грн. Позитивним на даний момент є сам факт прибутковості банківської системи, адже як зазначено на рис. 1, протягом 2009-2011 рр., мав місце негативний фінансовий результат.

Загальне зменшення чистого прибутку в 2013 р. в порівнянні із 2012 р. майже на 3,5 млрд., грн, пов'язане з посиленням конкуренції в фінансовому секторі та відсутністю стабільності на валютному ринку, зокрема мова йде про девальвацію гривні в кінці 2013 р.

Про позитивні зрушення в банківському секторі України, було зауважено і міжнародними експертами. В свою чергу, було підкреслено значення зниження залежності банків від валютних ризиків, зростання капіталізації та резервів. Так, за висновками експертів Міжнародного валютного фонду, які були викладені у заключній заяві Місії, присвяченим консультаціям за статтею IV та першому раунду дискусій у рамках пост програмного моніторингу, банківська система України нині є стабільною. Високий рівень коефіцієнта достатності її капіталу забезпечує певний буфер для шоків, зумовлених високим рівнем непрацюючих позик [8].

В свою чергу, до основних заходів, що в 2013 р. сприяли позитивним змінам у сфері банківського регулювання доречно віднести по-перше, те, що з 1 січня 2013 р. Національним банком України запроваджено нові методологічні підходи до оцінки кредитних ризиків та розрахунку резервів згідно з вимогами міжнародних стандартів фінансової звітності, по-друге, упродовж 2013 р. запроваджено в практику зміни, які були направлені на покращення якості регулятивного капіталу, підвищенню стійкості банків до негативних змін на ринку, захистів інтересів вкладників та кредиторів, що в результаті дали змогу створити передумови для ефективної кредитної підтримки банківською системою процесів економічного розвитку, по-третє, у 2013 р. НБУ запровадив нагляд на консолідованій системі.

Ключовими блоками стабілізації банківської діяльності та її ефективності на нашу думку є, по-перше, активізація заходів грошово-

кредитної політики, що на сам перед направлені на забезпечення стабільності грошової одиниці в довгостроковій перспективі в поєднанні із забезпеченням низько інфляційного середовища та мінімізації негативного впливу як внутрішніх так зовнішніх факторів, а також подальше зниження відсоткових ставок за кредитами. Не менш важливим завданням є запровадження прозорого порядку доступу до рефінансування для всіх банків, що дасть змогу швидко стабілізувати банківську систему країни. По-друге, не менш вагомим напрямом стабілізації банківської діяльності є розвиток безготівкових розрахунків. Важливим є удосконалення банківського законодавства, вирішення питань, пов'язаних із зменшенням обсягів проблемних активів на балансах банків, вдосконалення окремих положень Податкового кодексу, з метою врегулювання питань, що ускладнюють роботу банків із проблемною заборгованістю, посилення вимог до розміру капіталу банків, необхідного для покриття ризиків. В свою чергу, н напрямі реалізації «Стратегії реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012-2017 роки» важливими залишаються питання підвищення рівня фінансової грамотності населення, зокрема сприяння інформуванню споживачів фінансових послуг про основні аспекти фінансових послуг, пов'язані з ними ризики та переваги.

**Висновки.** Проведений аналіз стану діяльності банківської системи України, в цілому свідчить про стабільний розвиток українських банків, що відображується в збільшенні капітальної бази та банківських активів, зменшення присутності іноземного капіталу в банківській системі України, достатню ліквідність українських банків, що підтверджується великою питомою вагою високоліквідних активів у чистих активах банків, збільшення ресурсної бази українських банків, а також посилення конкуренції серед банків, наслідком чого стало загальне зменшення прибутковості на фоні випереджаючих показників витрат в порівнянні із доходами. Проте, в контексті банківської діяльності найбільш актуальними питаннями є забезпечення стабільності, прогнозованості та ефективності.

Таким чином, основними напрямками стабілізації банківськими діяльностями на нашу думку є посилення заходів грошово-кредитної політики, подальший розвиток безготівкових розрахунків, нормативна діяльність та підвищення рівня фінансової грамотності, створення на базі Національного банку України Кредитного реєстру та Системи обміну інформацією з питань запобігання та протидії кіберзлочинності в банківській системі України, налагодження синергетичного ефекту в роботі з різними клієнтськими сегментами, підвищення якості ризик-менеджменту. В комплексі, дані заходи можуть забезпечити зростання довіри населення до банківських структур, зміцнення банківської системи, стійкість фінансового сектору, та як результат, – ефективного економічного розвитку країни.

#### **Список використаних джерел:**

1. Аналітичний огляд банківської системи України за 2013 рік // Офіційний веб-сайт НРА «Рюрік» 2013 [Електронний ресурс]. – режим доступу : [http://rurik.com.ua/documents/research/bank\\_system\\_2013\\_review.pdf](http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_2013_review.pdf)
2. Барановський О. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія / О. І. Барановський ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К., 2004. – 759 с.
3. Банківські операції : підруч. / [А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін. ; Київ. нац. екон. ун-т. ім. В. Гетьмана. – 2-ге вид., виправ. і доп.] – К., 2002. – 476 с.
4. Бланк І. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. О. Бланк. – К. : Ельга, 2004. – 724 с.
5. Височанський В. Нормалізація банківської діяльності / В. Височанський // Банківська справа. – 2013. – № 8. – С. 80-95.
6. Леонов С. Ефективність банківського бізнесу в Україні: стохастичний фронтальний аналіз / С. Леонов, Т. Васильєва, А. Буряк // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 6. – С. 19-25.

7. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

8. Соркін І. Національний банк України: підсумки діяльності у 2013 році та плани на 2014 рік / І. Соркін // Вісник НБУ. – 2014. – № 2. – С. 5-10.

9. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2002. – 566 с.